

Tema Editörlerinden...

Kentleşme ve kentsel dönüşümün Türkiye'nin toplumsal dinamiklerinde önemli bir rol oynadığını reddetmek son derece güç. Öte yandan bu süreçlerin siyasetteki görünümüne ilişkin cevaplanması gereken birçok soru Türkiye'nin yakın tarihine ilişkin anlatılarda hak ettiği yeri bulamamakta. Mülkiye Dergisi'nin *Kent ve Toplumsal Muhalefet* temalı bu sayısı ile bu bağlamdaki boşluğun doldurulmasına ilişkin katkı yapabilmeyi amaçlıyoruz.

Bu sayının genel kurgusu iki açıdan önem arz etmekte. Birincisi, kente ilişkin, kent dolayısıyla anlaşılabilir ve kentte gerçekleşen siyasi pratikler geniş bir düşünsel yelpazede yer alan farklı fikri çabaların bir arada sunacakları katkılar sayesinde anlaşılabilir. Bu nedenle okurun bu sayıda ulaşacağı çalışmalar çok-disiplinli bu yelpazeye ilişkin genel bir fikir edinmesini sağlayabilir. Bu sayıda yer bulan ve farklı disiplinler eğilimleri yansıtan çalışmalar Türkiye'de kent-toplumsal muhalefet ilişkisinin ne denli kapsamlı bir düşünsel alan olduğuna dair bize somut bir fikir sunacak. Sayının genel kurgusuna ilişkin dikkat çekilmesi gereken bir diğer boyut da yazıların tümünün orijinal çalışmalardan üretilmiş olması. Bu yönüyle sayının, konuya aşina okur için sunacağı ampirik, tarihsel ve kuramsal katkıların önemli olduğunu düşünüyoruz.

Kent ve toplumsal muhalefet arasındaki ilişki tek bir disiplin çerçevesinde ele alınabilecek bir konu değil. Konunun çetrefil doğası, belki kentin, genel olarak mekândan bağımsız bir biçimde algılanan "toplum"a ilişkin en somut mekânsal temsilleri sunmasından kaynaklanıyor. Zira birçoğumuz, toplumu (haklı olarak) kent dolayısıyla kavramsallaştırıyoruz. Bu durum kent ve toplumsal muhalefet ilişkisine çeşitlilik arz eden bir yaklaşımlar kümesi ile bakmayı gerektiriyor.

Bilge Kağan Şakacı'nın "Değer Kavramı Ekseninde Derin Ekoloji Yaklaşımının Çözümlemesi" başlıklı makalesi ise mekân-merkezli siyasi pratiğin saiklarına ilişkin bir katkı sunuyor: Kenti ikinci doğa olarak ele almaya başladığımız bir çağda siyasetin genelde çevreye ve özeldede kente yönelimine dair önemli bir katkı sağlayan yaklaşım, Arne Naess'in "derin ekoloji" kavramını okurla buluşturuyor.

Sinan Gülhan'ın yazısı ise mekâna ilişkin kuramsal çabalarda kullanılan kilit kavramların üzerinde duruyor ve bu kavramların kullanımına ilişkin kafa karışıklıklarının aşılması yönünde bir rehber rolünü üstleniyor. Yazı Lefebvre'in gündeme getirdiği "trialektik" kavramından hareketle kuramda Lukacsçı bir bütüncüllük arayışına ilişkin verilmiş ve verilebilecek cevaplara dair zihin açıcı bir panorama sunuyor. İçerdiği özgün fikirlerin yanısıra bu yazı Lefebvre'nin

çalışmalarından hareketle zenginleşen yazına ve kavramlara dair Türkiye'deki kafa karışıklıklarının giderilmesine dönük önemli bir katkı.

Tema kurama ilişkin bu değerlendirmelerin yanısıra, somut durumlara ilişkin orijinal çalışmalarla zenginleşiyor. Örgen Uğurlu'nun "Dönüşen Kentlerde Çingene Olmak: İzmit Örneği" başlıklı yazısı kentsel dönüşümün (ve kentsel dönüşüm kisvesi altında farklı yaşam biçimlerine dönük müdahalelerin) çok ağır bir darbe indirdiği İzmit'teki Çingenelerin durumunu dokümanete ediyor ve kentsel dönüşümün arkasında yatan mantığı irdeliyor.

Aynı şekilde değini formatında yer verdiğimiz "Kürtlerin Yoğunlukta Olduğu Kentlerde Çatışmanın Dinamikleri: Bağlar Örneği" adlı katkı ile Rezan Azizoğlu, Kürt siyasetinin kentlileşme süreçleri çerçevesinde Diyarbakır'a bakıyor ve bu kentin siyaseten en dinamik ilçesinin dönüşümüne ilişkin bir tasvir sunuyor. Azizoğlu, bir taraftan sürecin yarattığı tahribatı dokümanete ederken diğer taraftan siyasetin kentlileşme sürecine ilişkin tartışma eksikliğine eleştirel bir vurgu yapıyor ve bizi bu dönüşümü tartışmaya davet ediyor.

Kentsel siyasetin kriminalize edilmesi sürecinin farklı veçheleri ve yüzleri var; benzer doğrultuda siyasi dinamikler Diyarbakır'da da yüksek-gelirli kapitalist ülkelerdeki kentlerde de devam ediyor. Boran Mercan'ın makalesi Guardian Gazetesi ve London School of Economics Sosyal Politika'nın yürüttüğü araştırmanın ampirik verilerinden hareketle 2011'de Londra isyanları karşısında hükümetin kullandığı söyleme ilişkin bir değerlendirme sunuyor. Bu sayede siyasi otoritenin kent mekânında olgunlaşan siyaseti kriminalize etme yöntemlerine ilişkin kıyaslamalı bir bakış açısına sahip olabiliyoruz. Bu katkı sadece olup bitenleri dokümanete etmiyor; aynı zamanda kent siyasetinin ürettiği hâkim ve muhalif söylemlerin oluşum süreçlerine dair kapsamlı bir değerlendirme sunuyor.

Kent mekânına dair ve kent mekânında gerçekleşen faaliyetlerin ötesinde kent mekânına erişim hakkını merkeze oturularak söylemlerini kamuoyuna taşıma hali de son dönemlerde özellikle kamusal alan işgalleri ile siyasi gündemi belirlemeye başladı. TEKEL eylemleri ile Türkiye gündemine taşınan bu siyasi taktik, daha sonra Tahrir Meydanı'nda süren eylemler ve İşgal Et hareketi ile küresel düzlemde ilgi çekmeye başladı. Bu küresel hareketlilik içinde Yavuz Yıldırım'ın "Kent Aracılığı İle Ortak Olanı Kurmak: *Öfkeliler* ve *İşgal Et* Hareketleri" başlıklı yazısı, İspanya'da gelişen *Öfkeliler* hareketi ile Birleşik Devletler'de gelişen *İşgal Et* eylemliliklerinin kentle kurduğu siyasal bağları kavramsal olarak ele alıyor. Bu yazı bir kaç açıdan dikkate değer: Birincisi, konuya ilişkin yakın zamanlı

çalışmalara dair iyi bir taramanın sunulması, metni konuyla ilgilenenler için önemli bir referans kaynağı kılıyor. İkincisi, yürütülen tartışma bu hareketlerin öncüllerinden farklılıklarına ilişkin kapsamlı bir tartışma yürütüyor; ki umarız bu tartışma nitelikli bir polemiğe yol açar. Son olarak yazı Türkiye'deki gelişmelerle paralellikler kurulmasına izin verecek doneler içeriyor. Bu sayede metin, pratik faaliyetler açısından yeni fikirler ve öneriler sunuyor.

Bu sayıda yer alan bu temaların siyasetteki izdüşümlerini Tezcan Karakuş Candan (TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şube Sekreteri) ve Kutay Meriç (Halkevleri Genel Yönetim Kurulu ve Barınma Hakkı Meclisi Üyesi) ile tartıştık. Bu mülakat kentsel dönüşüm sürecine dair siyasi mücadeleler hakkında bizi bilgilendirirken, mevcut durumun tarihsel kökenlerine ışık tutmakta. Mülakat önümüzdeki yıllarda kent siyasetinin evrileceği biçimler hakkında farklı öngörülerini masaya yatırmakta.

Bu yönüyle bakıldığında elinizde tuttuğunuz sayı kent ve toplumsal muhalefet ilişkisinin çok yönlülüğünü kısmen de olsa ortaya koymakta. Kent hem siyasetin mekânsal kabı ve bir "analiz ünitesi" olarak hem de siyasetin fiziki ve beşeri topografyasına müdahilliği mümkün kılan bir "araç" olarak ele alınabilir. Öte yandan kent bir "toplumsal bağlam" ve toplum soyutlamasının cisimleştiği bir yer olarak da siyasetin ilgi alanına girebilir. Bu çeşitlilik bize, sadece siyasetten ve muhalefetten değil genel olarak toplum soyutlamasından ne anladığımızı ilişkin zengin bir malzeme sunar. Dolayısıyla bu sayıda kente dair, kentin içinden ve kente dönük sunulan tüm düşünceler aynı zamanda "toplum"un ve "toplumsal"ın ne olduğuna ilişkin algımıza katkı yapmayı amaçlıyor.

Utku Balaban
Bülent Batuman

